

Z naravo v objemu



Z NARAVO V OBJEMU

Besedilo: Jasa

Ilustracije: otroci slovenskih osnovnih šol in vrtcev

Oblikovala: Ksenija Konvalinka

Strokovno ocenili: Maja Črepinšek, Teo Hrvoje Oršanič, Nike Krajnc

Lektorirala: Kristina M. Pučnik

Uredila: Mateja Jamnik

Natisnila:

Založila: Jasa, Kopitarjeva 1, Maribor

tel. 041 787 228

www.onezimosvet.si

jasa@onezimosvet.si

© Jasa

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

574(02.053.2)
502/504(02.053.2)

Z naravo v objemu / [besedilo Jasa ; ilustracije otroci slovenskih osnovnih šol in vrtcev ; uredila Mateja Jamnik]. - Maribor : Jasa, 2024. - (Onežimo svet)

ISBN 978-961-95297-3-7
COBISS.SI-ID 213150467



Financira Evropska unija. Izražena stališča in mnenja so le stališča in mnenja avtorjev in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Niti Evropska unija niti EACEA ne moreta biti odgovorna zanje.

Kazalo

Beseda pristojnih 5

Uvodna misel urednice

Skrb za skupni dom 7

Narava poučuje: Vsi smo lahko lepi 9

Ekologija 12

Živalski in rastlinski svet 14

Človekove potrebe in narava 17

Zrak 22

Voda 25

Prst 28

Živali 30

Gozd 34

Človekove razvade in narava 37

Življenje v sozvočju z naravo 41

Beseda pristojnih

Samostojno spoznavanje narave – učna navodila 45

Ekologija 46

Živalski in rastlinski svet 47

Človekove potrebe in narava 49

Zrak 50

Voda 51

Prst 53

Živali 54

Gozd 55

Človeške razvade in narava 57

Življenje v sozvočju z naravo 58

V slikanici je prijazno in privlačno pojasnjen osnovni koncept ekologije s povabilom k življenju, skladnemu z naravo, z našim skupnim domom, ki ga delimo z vsemi živimi bitji. Za spoznanje, da je za skupen dom odgovoren vsak, ni nikoli prezgodaj. To dokazujejo mladi, ki se vse bolj združujejo v nevladna okoljevarstvena gibanja in s protesti vedno glasneje opozarjajo na skupno odgovornost za prihodnost. Da mladim ni vseeno in da hočejo aktivno sodelovati pri varstvu in ohranjanju narave, je spodbuda, pa tudi zaveza odraslim, da jih pri tem podpremo.

Tudi s knjigo, kot je ta, ki sicer nagovarja otroke v osnovni šoli, vendar jo prav tako priporočam mlajšim, saj bodo osnovna načela razumeli že predšolski otroci. Poleg tega bodo odrasli v njej našli koristne napotke, kako otrokom približati življenje, uglaseno z naravo. Najbolje je, če to knjigo beremo skupaj, nato pa se pogovorimo. Slikanica je odličen medij za širjenje ekoloških misli in zavesti, ker jo berejo odrasli. Zaradi otrok, ki imajo radi ponavljanje, pa se modre besede zakoreninijo globlje v bralce in poslušalce. Modra sporočila Lučke Kajfež Bogataj, Antona Komata, Karmen Pahor, Aneja Sama in drugih avtorjev Jasine uspešnice *Zemlja ima srce* so v tej slikanici izročena na otrokom berljiv način, čeprav govorijo o resnih temah – podnebne spremembe, voda, zemlja, gozd, zrak, živali, o nepotrebnem potrošništvu in o modrem uživanju življenja. Sporočajo, da ima Zemlja srce in da smo vsa živa bitja del tesno povezane celote.

Ob učnih navodilih in domiselnih predlogih za igrive dejavnosti na koncu knjige se utrip srca Zemlje začuti še bolj.

Maja Črepinšek, urednica časopisa *Moj malček*



Z učenjem okolju prijaznega sobivanja z našim edinim planetom krepko zamujamo, zato se zelo trudimo nadoknaditi zamujeno. Ekologija kot veda novejšje dobe nas uči predvsem premišljenosti, strpnosti in sočutja do narave, ki nas vse obdaja in brez katere ne moremo preživeti. Ekologija nas uči prepletenosti vsega, kar obstaja na naši Zemlji. Uči nas, da je narava velik in občutljiv sistem, v katerem se moramo znati obnašati, da lahko naprej lepo živimo. Ekologija nas uči spoštljivosti do narave.

Slikanica je nadvse dober prispevek k razumevanju delovanja narave in okolja okoli nas. Vredno jo je večkrat prebrati in ponotranjiti vsebino. Z dobrim védenjem o ekologiji bo svet srečnejši in s svetlejšo prihodnostjo.

Mag. Teo Hrvoje Oršanič, direktor Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave



Čas, namenjen otrokom ali sprehodu v gozdu, je vedno dragocen. Prav tako znanje o gozdu, ki ga na igriv in zanimiv način podamo otrokom, pade vedno na plodna tla. Znanje, ki ga danes posredujemo svojim otrokom, oblikuje njihov način interakcije s svetom v prihodnosti. Prihodnosti brez gozdov pa ni.

Pričujoča slikanica slikovito in prikupno popelje v skrivnosti zelo kompleksnih gozdnih ekosistemov. Mešanica poučnih vsebin in barvitih ilustracij vabi otroke k opazovanju in dožemanju narave z vsemi čutili. Gozdarji razumemo trajnost in jo spoštujemo pri svojem delu. Za svetlejšo prihodnost pa jo morajo v svoje življenje in razmišljanje vgraditi otroci.

Dr. Nike Krajnc, direktorica Gozdarskega inštituta Slovenije

Uvodna misel urednice

Skrb za skupni dom

Človek, živali in rastline živimo v medsebojni povezanosti – očitni, manj vidni in nevidni. Planet Zemlja je skupni dom za vse.

Na pravzaprav majhnem prostoru nas je veliko. In lepo nam bo le, če živimo uglašeno in vsi skrbimo za ta čudežni dom. Narava je tako že ustvarjena. Težave so nastale, ko jo je človek začel spreminjati. Kolikor bolj posega v večna pravila narave, toliko manj prijazno bivališče postaja naš skupni dom. To pa je slabo za vse.

Zato je dobro, da vsi pripadniki človeške vrste premislimo, ali ravnamo prav. Naš skupni dom je čudežno lep in lahko nam zagotavlja spodobno življenje. Lepoto doma – to vsi vemo – pa lahko širimo ali razgrajujemo, krepimo ali uničujemo. Zato s skupnostjo *Tant Mieux Prod* iz Francije in z muzejem Explora – *Il Museo dei Bambini di Roma* iz Italije, ob podpori programa Evropske unije *Ustvarjalna Evropa*, izvajamo razne aktivnosti, s katerimi pri mladih bralcih krepimo skrb za ta skupni dom.

V Jasi smo pred dvanajstimi leti bralcem izročili nekoliko nenavadno knjigo *Zemlja ima srce*. Otroci, večinoma osnovnošolci, ki so prej brali našo knjigo *Pikapolonica na prašni cesti*, so se zelo doživeto odzivali na različne pojave v živalskem in rastlinskem svetu. Iz njihovih stvaritev – črtic, pesmi, apelov, risb, slik – smo pripravili prvo poglavje knjige *Zemlja ima srce*. Otrokom zanimiv in spodbuden, odraslim streznitveni del knjige. Drugi del so znanstvene razprave potrjenih strokovnjakov na vseh področjih ekologije.

Sodelujoči v projektu smo bili uglašeni, da bi bilo zelo koristno ta spoznanja ekologov približati mladim bralcem. In v Jasi smo (ta naloga je bila dodeljena nam) celovite razprave potrjenih avtorjev s področja ekologije – Lučka Kajfež Bogataj, Anton Komat, Barbara Lampič, Peter Novak, Alenka Sajovic, Andreja Kandolf Borovšak, Vlasta Krmelj,

Branka Mirt, Marinka Vovk, Janja Klinčar, Vesna Smaka Kincl, Karmen Pahor, Mateja A. Leskovar, Katja Vintar Mally, Anej Sam – ubesedili na osnovnošolcem dojemljiv način in v nekoliko skrajšani obliki. Hkrati smo spodbudili številne učence, naj obravnavane teme komentirajo. Tako smo dobili posrečene ilustracije avtorskih besedil. Pravzaprav smo ustvarili dvogovor o istem – govorica otrokom dojemljive znanosti in govorica čistega otroškega srca.

Spoznavanje vsega, kar nas obdaja, je trajen proces – ni dokončnega spoznanja. Dobro pa je, da vsi, prav vsi razkrivamo skrivnosti življenja in sveta. Zato smo knjigi dodali nekaj navodil – le nekaj, lahko bi jih bilo neskončno – kako naj mladi bralci neposredno spoznavajo življenje narave. Tako pa se lahko zgodi tudi novo spoznanje.

Spoznavajoč živalski in rastlinski svet zagotovo ohranjamo vez z osrčjem življenja. V času vseobsegajoče robotizacije, torej obrezdušenja človeka, je to dragoceno. Tako skrbimo za naravo in ohranjamo možnost doživljanja čarovnije življenja.

Mag. Mateja Jamnik, filozofinja

Narava poučuje: Vsi smo lahko lepi

Vsi, ki smo brali *Malega princa*, se verjetno strinjamo: po prebrani knjigi smo začutili več toplote okrog srca.

Več toplote začutimo ob spoznanju česa pomembnega. In ob spoznanju, da smo tako postali pametnejši, boljši ljudje. Podoben občutek nas spremlja ob branju *Medvedka Puja*, *Gulliverjevih potovanj*, *Slavčka in vrtnice* ter drugih pravljичnih pripovedi. Brez pravljичnih junakov bi bil svet zagotovo zelo puščoben in bolj zmeden.

Zakaj? Avtor *Malega princa* Antoine de Saint-Exupéry je glavni lik oblikoval, opazujoč naš planet iz zraka. Bil je namreč pilot. Pisanost planeta, raznovrstnost rastlinskega in živalskega sveta ga je očarala. Začutil je močno potrebo, da to žuborenje življenja ohranjamo. In ustvaril je Malega princa. Čisto bitje, ki potuje. Močno doživlja lepoto narave, pravičnost, prijateljstvo, ljubezen. In to mimoidočim pove. Hkrati opazi človeško zmedo in napačno ravnanje. Zato se z ljudmi pogovarja in postavlja vprašanja.

Opazujoč svet gozdnih bitij, je Alan Milne ustvaril lik nepozabnega Medvedka Puja. Na videz nekoliko štorast Pu je dejansko življenjski lik, močno povezan z naravo. Tudi Gulliver, pravljичni junak Jonathana Swifta, pravilno razume življenje, ker ima močen stik z naravnim



Jurij Turij, 11 let. Osnovna šola Slovenska Bistrica



Hana Korže, 14 let, Osnovna šola Cirkovce

in rastlinskem svetu. Pisatelj Oscar Wilde je užival v ptičjem petju in lepoti cvetlic. Zato je opisal čudežno petje slavčka in srečo, ki jo prinaša ljubezen.

Tako je s številnimi pravljичnimi junaki. Pomagajo nam, da pravilno razumemo življenje. Da dojamemo: vsa živa bitja smo del celote. In vsi skrbimo za celoto – celota skrbi za vse nas. Pravljичni junaki to vedo, ker večinoma prihajajo iz narave. In naprej z njo ohranjajo močne vezi.



Kiara Luna Gregorin, Osnovna šola Martina Konšaka Maribor

Modri ljudje so to zdavnaj dojeli. Že pred dvema tisočletjema je rimski modrec Seneka sporočil: »Naravo je treba vzeti za voditeljico.« Največji mislec novejšje zgodovine Albert Einstein nas je opozoril: »Ozri se globoko v naravo, in vse boš razumel bolje.«

Zanimivo je, da se pisatelji pravljic ne ukvarjajo preveč z videzom svojih junakov. Večinoma ne vemo, kako so videti. Pisci opisujejo predvsem njihovo početje. In na podlagi tega jih doživljamo kot lepa in mila bitja. To je koristno spoznanje.

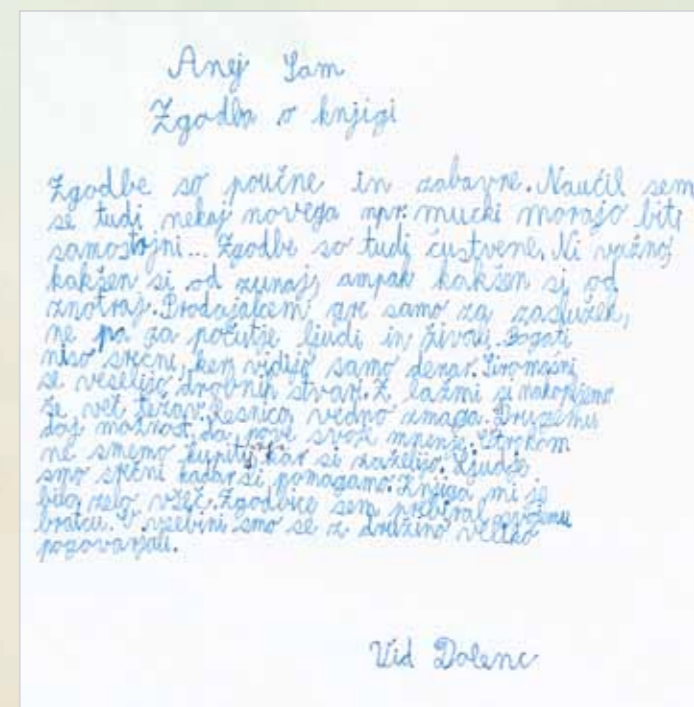
Ljudje in živali niso lepi le zaradi videza. Predvsem so lepi zaradi lepega ravnanja. Zato so tudi ostareli obrazi lahko lepi. Tudi onemogel muc je lep. Listje, ki odмира, je še kako lepo. Lepota je v uglašeniosti z večnimi zakoni narave.

Človeška lepota pa je še v vednosti. Narava nam ponuja veliko možnosti za izpopolnjevanje. Torej smo s spoznavanjem narave vsi lahko lepi.

To je velika reč. Zato bomo s to knjigo spoznavali bitje narave. Mladi bralci pa bodo ta spoznanja nadalje razširjali. Celoviteje ali manj – odvisno od poklicne poti.



Sofii Saraniuk, 5 let, Vrtec Ivana Glinška Maribor



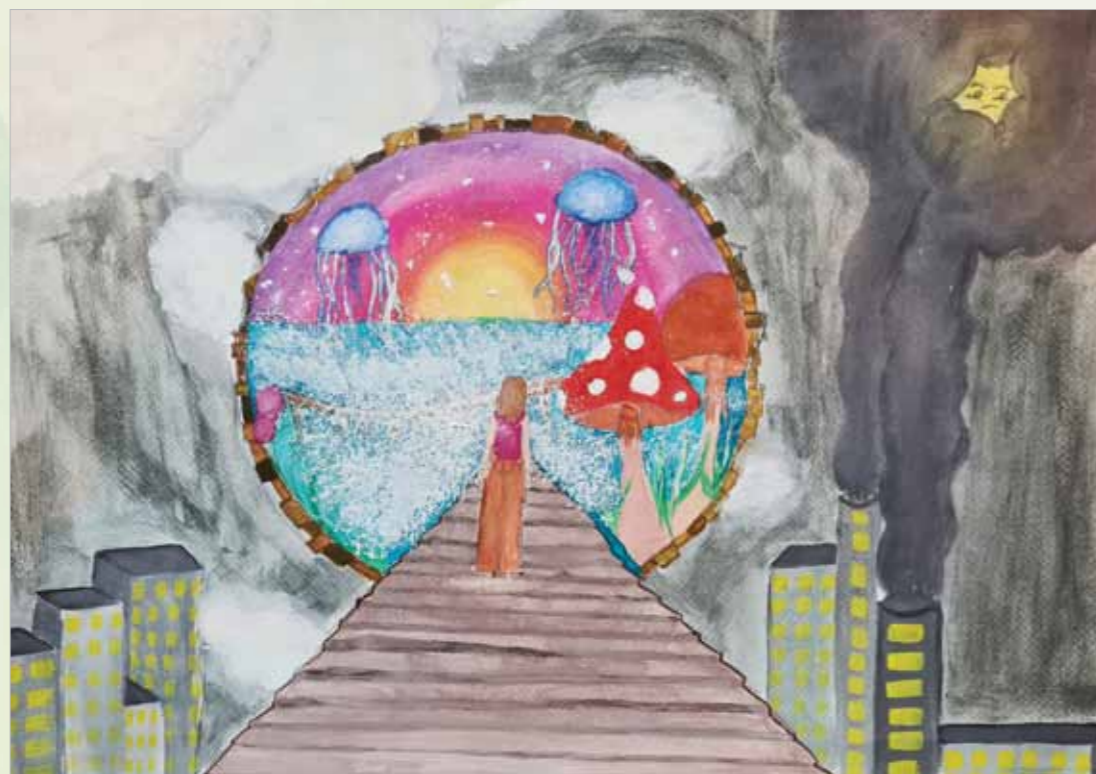
Vid Dolenc, Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica

Ekologija

Za lažji pogovor o lepem krogotoku narave je treba razložiti pojem ekologije. Beseda izvira iz grščine in jo je težko prevesti. Prvi del besede – *oikos* pomeni 'hiša' oziroma 'dom'. *Lógos* pa je 'govor' ali 'znanost'. Ekologija je torej učenje o našem naravnem domu.

V širšem smislu ekologijo razumemo kot vedo, ki preučuje obstoj živih bitij ter odnose med njimi in neživim okoljem. Pojasnjuje torej življenje rastlin, živali in človeka v medsebojnih povezavah ter odvisnost od sonca, zraka, vode in tal.

Besedo ekologija uporabljamo tudi kot sopomenko za varovanje narave. Torej za dodatno skrb za zmanjšanje škodljivega vpliva na okolje. Za način življenja, s katerim ne bi povzročali neravnovesja v okolju.



Sofija Kamenšek, 12 let, Osnovna šola Rada Robiča Limbuš

Z zavestjo, da je del krogotoka narave in ne gospodar tega kroga, človek resnično skrbi za vse, kar nas obdaja. Ne razmišlja le o svojih trenutnih koristih. Naravo razume kot naravni dom in temelj preživetja lastne vrste. Ta dom je dovolj velik, udoben in bogat za naše resnične potrebe. Pa še čudežno je opremljen – toliko raznolikosti!

Dom je vendarle ranljiv, če človek zahteva preveč zase. Zato ekologija kot naš odnos do narave postaja tudi del naše kulture preživetja. Kultura ekologije postaja sestavina naše stvarnosti in prihodnosti.



Živa Kralj, Daša Podjed, Zuhra Topalović, Anja Kajsner, Vid Gračner, Matic Petak, 3. razred, Osnovna šola Zadobrova, Ljubljana

Živalski in rastlinski svet

Vse žive organizme na našem planetu – od mravlje in travne bilke do hrasta in človeka – združujemo v pojem biodiverziteta (skovanka iz grške besede *bios* – 'življenje' in *diversity* – 'raznolikost') ali biotska raznovrstnost.

Vsi prebivalci tega naravnega doma (zraven so tudi številni nam nevidni) smo tukaj z razlogom. Grški modrec Aristotel je zdavnaj ugotovil: »Narava ne napravi ničesar zaman.«

Morda ne vemo, zakaj je med nami mravlja. Ali lastovka. Nič hudega. Tukaj so in naj živijo. Sicer bi bila brez mravlje prst manj rodovitna. Brez lastovke bi bilo veliko preveč muh in mušic v zraku. Zato je treba skrbeti za obstoj vseh živih organizmov – vidnih in nevidnih, prikupnih in odbijajočih. Enako moramo skrbeti za neživo okolje. Kajti pogoj za obstoj nekaterih živih bitij je prst, za druge je voda, za tretje gozd, vsi potrebujemo zrak, in tako naprej.



Luna Halimić Golob, 12 let, Osnovna šola Franca Lešnika - Vuka Slivnica

Narava je ustvarjena kot lep krogotok in tako deluje. V tem krogotoku so vsa živa bitja in neživo okolje (sestava tal, anorganske hranilne snovi, voda, zrak, svetloba, toplota ...). Vsi deli tega krogotoka so medsebojno povezani. Če se podre en del, se spremeni, bolj ali manj, življenje drugih delov. Vsi deli te celote delujejo po naravnih zakonih, le človek deluje tudi naučeno. Ima možnost poseganja z umetelnimi sredstvi v vse dele krogotoka narave. Zato je naša odgovornost največja.



Aneja Tomažič, 7 let, Osnovna šola Franceta Prešerna v Mariboru



Aleksej Vadlja, 6 let, Vrtec Jadvice Golež Maribor

Ljudje različno doživljajo naravo. Nekateri so veseli ob vsaki živali in rastlini. Zato so nežni do vseh. Do mravlje in lastovke, muca in volka. Tudi do cvetlice in hrasta. Ta nežnost se človeku poplača. Kadar opazuje cvetna polja ali sliši spokojnost gozda, človek čuti lepoto življenja. Božanje muca ali druženje s katerokoli živaljo deluje zdravilno.

Žal so nekateri ljudje brezbržni do narave oziroma v odrasčanju niso doživeli narave kot vrednote in si ne prizadevajo za njeno ohranjanje. Zato se v naravi godi tudi škoda. Vsaka škoda naravi pa je škoda za vse. Ko bi se le zavedali, da smo del tega kroga, bi dojeli: če nekaj nekam zlijemo, je možno, da to kasneje tudi spijemo.

Zaradi širjenja naselij in vse večjega števila avtomobilov je na Zemlji čedalje manj zelenic. Več je prometnih cest, kar dodatno ogroža prostoživeče živali. Manj je tudi rodovitne prsti. S tem se spreminjajo pogoji za življenje rastlin in živali. Na to prav tako vpliva izsuševanje mokrišč ali uničevanje rastlinja ob rekah.

Hkrati se spreminja neživo okolje. Zrak postaja toplejši, ledenikov je manj, vse več je izrednih vremenskih dogodkov. Tudi pitne vode je čedalje manj. V vodi in zraku je vedno več strupov. Zaradi vsega tega so številne živalske in rastlinske vrste ogrožene. Nekateri odmirajo. Znanstveniki nas opozarjajo, da poteka eno izmed hujših odmiranj živalskih in rastlinskih vrst v zgodovini našega planeta. Tokrat smo večinoma odgovorni sami zaradi napačnih posegov v naravo.



Timo Damiš, 3 leta, Vrtec Težno Maribor

Zato se zadnja desetletja politiki in drugi odločevalci resneje ukvarjajo z naravo. V evropski zakonodaji je več spodbud za varstvo in ohranjanje okolja. Države namenjajo tudi več denarja za različne aktivnosti na tem področju.

Opogumljajoče je, da je med mladimi čedalje več občutljivosti do živalskega in rastlinskega sveta. Mladi se vse bolj združujejo v okoljevarstvene nevladne organizacije in organizirajo koristne aktivnosti. Vsekakor opazno pripomorejo k varstvu in ohranjanju narave. Pa še trkajo na vest odraslih. Predvsem odločevalcev. Verjamemo, da boste tako ravnali tudi bralci te knjige.

Dobro je, da imamo dobre zakone. To pa ni dovolj. Ljubezen do narave niti nobena druga ljubezen se ne more zapovedati. Ljubezen nastaja v doživetju lepote. In v lepem početju. V valovanju srca.

Največ lepote, ki nas lahko prevzame, pa je v naravi in pravi umetnosti. Vsako doživetje lepote nas pripravlja za nova doživetja. In polnejše življenje. Tako lahko spoznamo, da naš skupni naravni dom prekipeva od lepote. Da je osrečujoča dobrina. Vsem lahko zagotovi srečno življenje. To lažje spoznamo, če smo pogosto v naravi. Če opazujemo življenje živali in rastlin. Tako lahko dojamemo, da smo vsi enakovredni stanovalci tega naravnega doma.

To so dojeli in tako ravnajo literarni junaki. Spomnimo se, kako je Mali princ nežno ravnal s svojo rožo. In kako je Toby Lolness reševal svoje drevo. Literarni junaki nam razkrivajo lastne izkušnje: srečneje živimo, če skrbimo drug za drugega.

Človekove potrebe in narava

Nek kuža je hodil ob reki s kosom mesa v gobčku. Naenkrat je opazil drugega kužka z mesom. Zazdelo se mu je, da ima večji kos. Ni dojel, da gleda lastno senco, in skušal je s silo pridobiti večji kos mesa. Ko je skočil za njim v reko, drugega kužka ni bilo več, njegovo meso pa je izginilo v globino.

To prigodo je pred skoraj tri tisoč leti zapisal starogrški pravljicar Ezop.

Znani pravljicar je vedel, da kuža kaj takega praviloma ne počne. S tem je nekaj sporočil človeku. Nekateri pripadniki naše vrste si skušajo prilastiti nekaj, kar jim ne pripada. Pa še več, kot resnično potrebujejo. To se praviloma slabo konča. Tisti, ki to počne, najpogosteje izgubi še tisto, kar je imel.

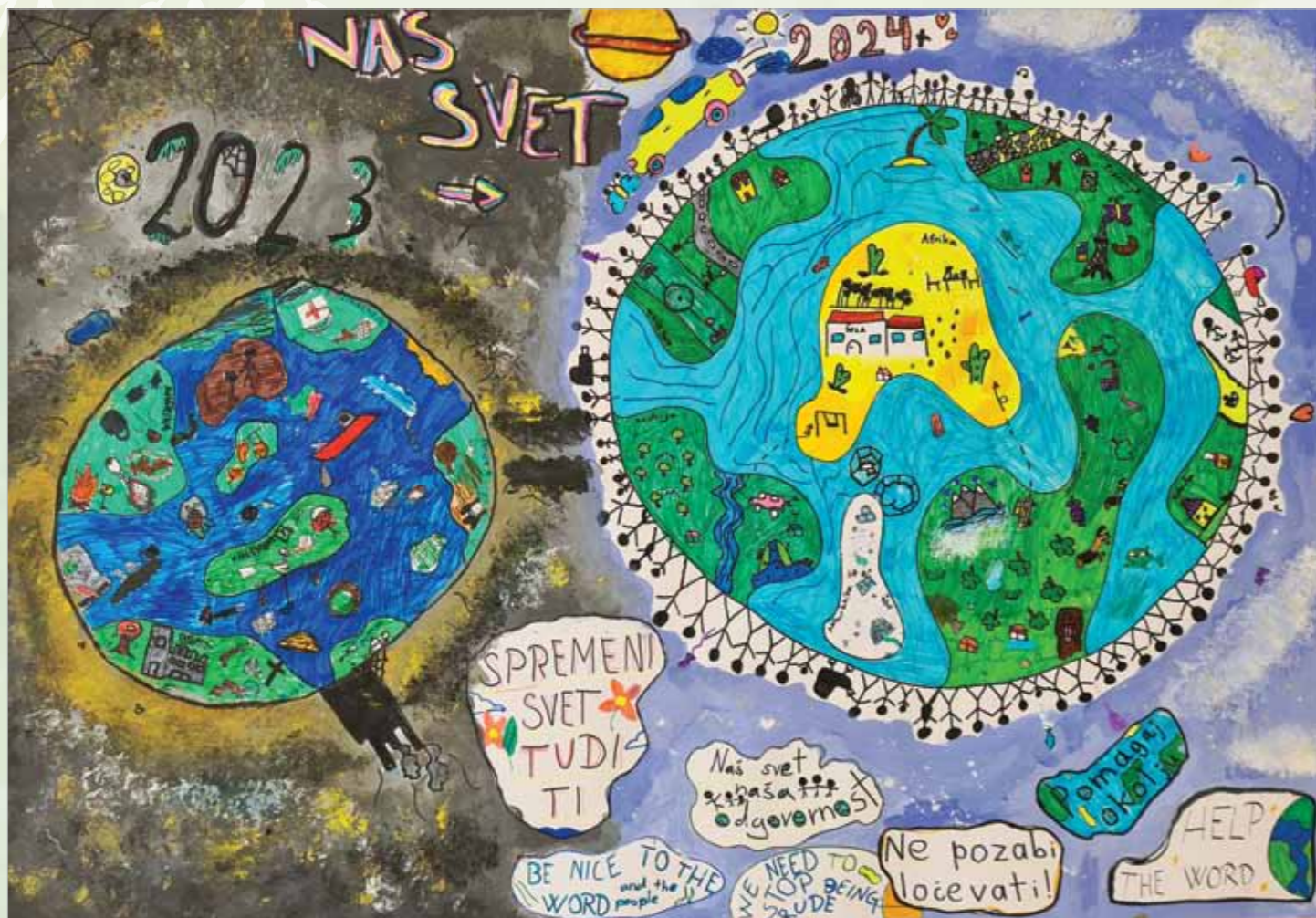
Vsa živa bitja – človek, živali, rastline – imamo potrebe. Vsi potrebujemo zrak, hrano, vodo ... Nekatere vrste potrebujemo tudi prebivališče, druge rastišče. Človek in nekatere živali potrebujejo še stalno ali občasno srečevanje z drugimi, telesne stike, igro, gibanje, oglašanje ...

To so izvirne naravne potrebe. Zadovoljevanje teh potreb omogoča narava. Nič novega ni treba ustvarjati – vse je v naravi: zrak, voda, prst ... Tudi hrano nam je zagotovila narava. Srni je zagotovila drevesne poganjke, popke in zelne rastline, lastovki mušice, čebeli cvetlice, človeku žitarice, sadje, zelenjavo ...

V davni preteklosti je človekov prednik s polja nature stopil na polje kulture. Začel je ustvarjati nove vsebine. Na kamen v neki votlini je z okrvavljenim prstom



Kolja Rudaš, 8. razred, Osnovna šola borcev za severno mejo Maribor



Tinka Mule, Izza Kralj, Eva Vodopivec, Mia Šaupertl, Daša Nekrep, Ema Krstanovič, 5. in 6. razred, Osnovna šola Rada Robiča Limbuš

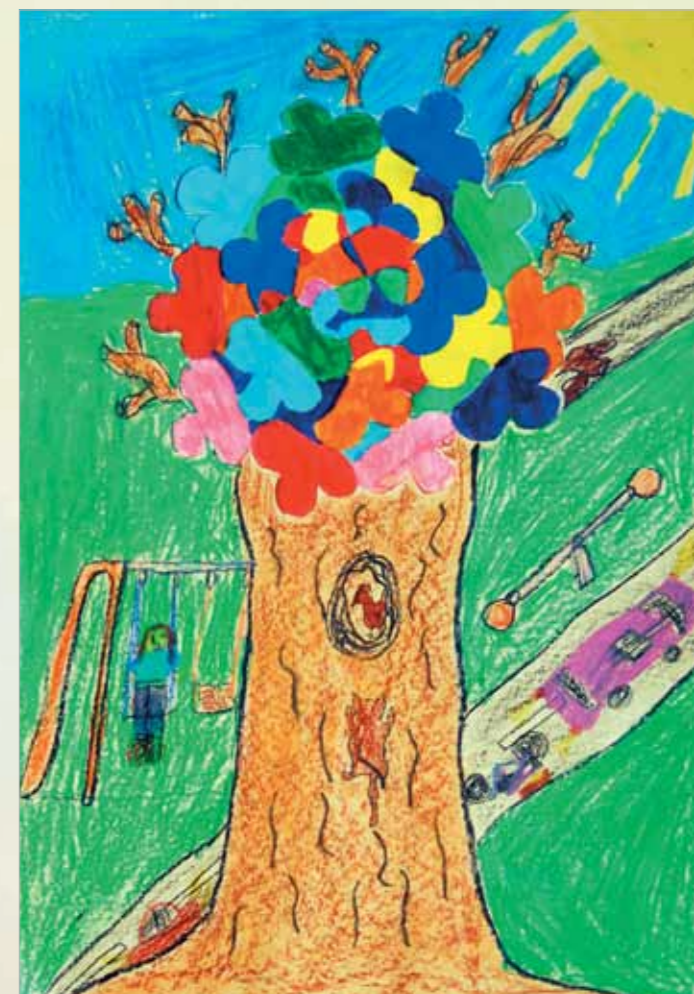
narisal neko žival. Tako se je začelo umetniško ustvarjanje. Da bi lažje premagal žival in si zagotovil hrano, je naredil oster predmet. To je bil začetek znanosti. Z novimi vsebinami pa so nastajale nove potrebe. Ko je človek naredil ladjo, je potreboval pristanišče. Ko si je izmislil avto, je potreboval tovarno in cesto. In tako naprej. Pristanišče je spremenilo življenjske razmere morskih bitij. Zaradi tovarne je na nekem območju manj zelenic in več betona. V zraku več strupov. Zaradi cest je čedalje več asfalta in manj zelenic.

Ko je živel pravljicar Ezop, je na našem planetu živelo okrog sto milijonov ljudi. Danes nas je okrog osem milijard. Vsi potrebujemo stanovanje ali hišo. Številni si želijo avto, ladjo, nekateri celo letalo. To pomeni, da so velike površine našega planeta prekrile hiše, stanovanjske soseske, tovarne, ceste, letališča in tako naprej. Prej pa so to bile zelenice, plodovita prst ali gozd. To so spremembe, ki jih prinaša povečevanje prebivalstva in zadovoljevanje različnih človekovih potreb. In nekateri deli planeta so zelo obremenjeni. Zato človeštvo išče možnosti za omilitev tega stanja.

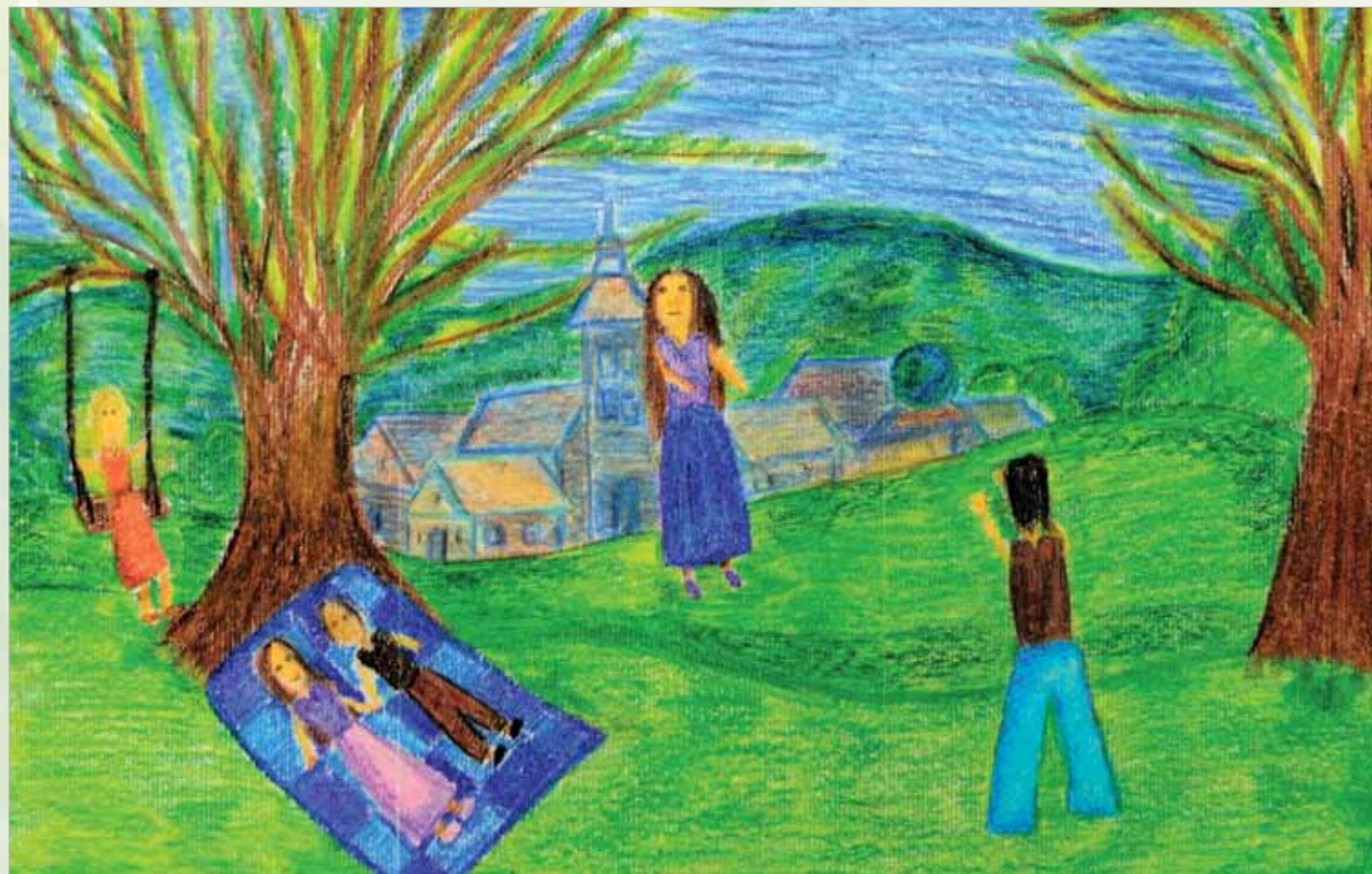
Pri tem pa so težave. Predvsem zato, ker se človek oddaljuje od narave.

Poglejmo, lastovka si naredi preprosto hiško, ki ne obremenjuje okolja. Hiška je udobna, pa še lepa na pogled. In do konca življenja ima to eno hiško. Veliko ljudi, tistih bogatejših, pa si gradi več hiš. Čeprav je ena povsem dovolj. Kupujejo si več avtomobilov in veliko drugih nepotrebnih stvari. Za proizvodnjo teh stvari so potrebne tovarne, vsaka obremenjuje naravo.

Zakaj človek potrebuje več hiš, več avtomobilov, veliko oblačil, bazene, teniška igrišča ...? Naš daljni prednik je potreboval le eno udobno hiško, nekaj oblačil in hrano iz narave. Zato je imel dovolj časa za gibanje, opazovanje pojavov v naravi, poslušanje ptičjega petja, opazovanje rojevanja sonca. In za pogovor z drugimi. Nikoli se ni dolgočasil. Bil je srečen.



Aleksandra Potočnik, 5. razred, I. osnovna šola Žalec



Annabella Krljič, Osnovna šola Martina Konšaka Maribor

S tem ko je začel ustvarjati nove vsebine, je človek nekaj pridobil, nekaj izgubil. Ko si je, denimo, izmislil železnico ali kakšno zdravilo, je naredil dobro zase. Narave pa ni preveč prizadel. Ko pa si je izmislil in začel proizvajati plastične vrečke ali slamice za enkratno uporabo, je naravi povzročil veliko škode. Veliko slamic in druge plastike konča v telesih rib in drugih vodnih bitij.

V naravi je vse z razlogom. Nič ni odveč. S tem, da je začel proizvajati nekaj le zaradi denarja, se je človek zelo oddaljil od narave. Denar pa je zapeljiv. Z njim lahko narediš veliko hišo, kupiš razkošen avto, bleščeče modne obleke, potuješ po svetu ... In drugi ti zavidajo uspešnost. To je pravzaprav navidezna uspešnost.

Služeč denar, človek nima časa, da bi opazoval rojevanje sonca, ples snežink, prvi cvetni popek, da bi poslušal ptičje petje in žuborenje potoka. Nima časa za negovanje prijateljstev in sproščene pogovore. Za opazovanje obrazov sobivajočih. Za srečevanje pogledov, zaradi katerih srce utripa močnejše.

Brez vsega tega ni duševnega stanja, ki mu rečemo sreča.

In človek ni zadovoljen. Zato mrzlično išče srečo. Stanje, ki zagotavlja srečo, pa je že tu. V uglasenosti svetov narave. V lepih medčloveških odnosih. V občekoristnem početju. V srečevanju srečnih. Srečnih ljudi, živali, rastlin.

Za doživljanje sreče torej ne potrebujemo denarja. Treba se je vrniti k učenju narave. Omenili smo odnos lastovke do hiše – v naravi so taki primeri na vsakem koraku. Vrniti se k preverjeni človeški modrosti – omenili smo pravljicarja Ezopa. Veliko je poučnih knjig in drugih umetniških del, ki bi nam lahko pomagala, da živimo polno življenje. Brez obremenjevanja narave.

Moramo dojeti: narava je preveč obremenjena. Ne zaradi naših resničnih potreb, temveč zaradi človekovih razvad. Zato bomo o lažnih potrebah še spregovorili. Najprej pogledjmo, kako je v našem času z zrakom, vodo, prstjo, živalmi in rastlinami.



Sara Jurančič, 10 let, Osnovna šola Janka Padežnika Maribor

Zrak

Vsi vemo – brez zraka ni življenja! Ne za človeka ne za druge živali in rastline. Stanje zraka pa vpliva še na lepoto življenja. Opazovati čudežna obzorja in modrino neba – je čarovnija. Ko pa zaradi onesnaženega ozračja ne vidimo daljave in višave – je naše srce otožno.

Zrak, ki ga dihamo, vsebuje največ dušika in kisika. Toda v zraku so majhne količine drugih plinov. Vodno paro, ogljikov dioksid, dušikove okside, ozon, metan in razne industrijske pline imenujemo toplogredni plini. Ti pripomorejo, da je površje našega planeta prijetno toplo in omogoča življenje vsem. Človeku, neštetim živalskim in rastlinskim vrstam. Na Marsu denimo ni življenja, ker v ozračju ni toplogrednih plinov in je hudo mrzlo. Tudi na Veneri ni življenja, ker je toplogrednih plinov veliko in temperatura zelo visoka.

Torej ne le dušik in kisik, za življenje na Zemlji potrebujemo tudi toplogredne pline. Toda pozor: določeno količino! Če jih bo v zraku vedno več, bo Zemlja čedalje toplejša. In stopnjevale se bodo težave za vsa živa bitja.



Minea Gorec, 5. razred, Osnovna šola Trzin



Una Filipovič, Zveza prijateljev mladine Maribor



Patricija Luzar, 9 let, Osnovna šola Vavta vas

Zaradi lepote življenja na našem planetu ne smemo pozabiti, da z lastnim ravnanjem vsi vplivamo na količino toplogrednih plinov. S tem, da sekamo gozdove in te površine spreminjamo v kmetijske, sproščamo ogljikov dioksid iz tal. Toplogrednih plinov je čedalje več tudi s kurjenjem premoga, nafte in fosilnih goriv. Zaradi kmetijstva in govedoreje se zvišuje količina dušikovih oksidov in metana. K višanju metana prispevajo tudi smetišča. Cestni promet pa prispeva ogljikov dioksid in ozon. Tudi hladilne naprave vsebujejo toplogredne pline. Če jih nepravilno zavržemo, lahko uidejo v ozračje.

Zaradi vsega tega se naše podnebje spreminja. Zato je treba zmanjšati izpuste teh plinov v ozračje. Tudi pri tem nam najbolj pomagajo pamet in zakoni narave.

Omenimo nekaj možnosti. Manj vožnje z avtomobilom – več peš hoje in kolesarjenja. Prehranjevati se, kar se da več iz lastnega okolja – manj bo cestnega prevoza. Pa še bolj

Voda



Ela Gungl Hausmeister, 8 let, Osnovna šola Maksa Durjave Maribor

zdravo bo. Jesti več zelenjave kot mesa – ob zniževanju izpustov toplogrednih plinov pomagamo lastnemu organizmu. Kupovati izdelke, ki so narejeni v našem okolju. Tako pomagamo lokalnemu gospodarstvu, pa še stroškov prevoza ni. Kakšno potrebo lahko zadovoljimo tudi z izposojjo – ni nujno, da vse proizvajamo ali kupujemo.

Težave našega planeta in tudi lastne bi lahko omilili sledeč misli nekega modreca: *Z manj imeti je možno lepo živeti.*



Gorazd Per, 5. razred, Osnovna šola Šmarjeta, Šmarješke Toplice



Adea Emiri, 8. razred, Osnovna šola borcev za Severno mejo Maribor



Eva Iršič, 12 let, Osnovna šola Franca Rozmana - Staneta Maribor

kmetijstva. Zaradi osuševanja površin, gradnje vodnoenergetskih in drugih objektov človek zmanjšuje sposobnost zadrževanja vode v okolju. Nove hiše in tlakovana dvorišča, asfaltirane površine trgovskih centrov in športnih objektov spreminjajo prepustno površino v neprepustno. Novozgrajeni odtočni kanali in utrjene struge povzročajo hitrejše odtekanje vode. V zgornjih delih povirij to povzroča sušo, v nižjih pa pogostejše poplave in plazove. Slednje pospešuje tudi krčenje

gozdov. V času padavin gozd deluje kot spužva. Vodo vsrka, v sušnem obdobju pa jo počasi oddaja v zrak, podtalnico in vodotoke. Na izkrčenih površinah padavine hitro odtečejo in v sušnih obdobjih hitro zmanjka vode.

Škodljivi so tudi posegi v obrežja vodotokov. Z mogočnimi koreninami obrežne rastline upočasnjujejo tok vode v strugah in varujejo brežine pred erozijo. Hkrati pa slabijo moč vetra in vlažijo zrak. Tako prispevajo k ohranjanju vlage na poljih, kar je blagodejno za poljščine v obdobjih suše.

K osuševanju obvodnih površin pripomore človek tudi s preusmerjanjem rek in betoniranjem strug. Zato so nekatere države začele te umetelne rešitve vračati v naravno izvirno stanje. Zmanjševanje vodnega in obvodnega prostora je namreč dolgoročno zelo škodljivo.

Poplave so od nekdanje resnične težave, v našem času še posebej. Zavedati se je treba, da poplavne ravnice ob rekah pripadajo vodi. In lastno bivališče organizirati na način,

da ne spreminja naravnega reda – ne posega v obvodni svet. Zaradi lastne varnosti in prijetnega sobivanja je dobro razumeti sporočila narave.

Kadar govorimo o vodi, se moramo osredotočiti na dve temeljni težavi: zmanjševanje zalog pitne vode in razdiralno moč vode (poplave, hudourniki, mestne poplave zaradi pomanjkljivih odvodnih sistemov). Na zaloge pitne vode vplivajo, kot rečeno, podnebne spremembe ter onesnaževanje vodotokov zaradi razmaha prebivalstva, razširjanja industrije, kemičnega pospeševanja kmetijstva in naših razvad. Na razdiralne pojave vode pa vpliva človek neposredno z neustreznim krčenjem gozdov, posegi v rečne struge, asfaltiranjem zelenic in tako naprej. Če tega ne ozavestimo, se bodo težave stopnjevale. Brez vode pa ni življenja.

Zato je treba naše potrebe uglasiti z zakonitostmi narave. In razlikovati resnične potrebe od odvečnih. Vsi vemo, da potrebujemo vodo za pitje, pomivanje posode, umivanje ... Ni pa nujno porabiti veliko vode za umivanje avta. Ali za namakanje igrišča za golf. Veliko je podobnih primerov. Če bi življenje razumeli, tako kot ga razumejo druge živalske in rastlinske vrste, bi bilo pitne vode dovolj za vse. Poplav in hudournikov bi bilo bistveno manj. Zato so misleci že zdavnaj sporočili: *Narava – učiteljica!*



Maja Pufič, 12 let, Osnovna šola Fram

Prst

Povsod v naravi lahko ugotovimo, da je okrog nas veliko življenja. Na livadi opazujemo čebele, ki obiskujejo cvetlice, in metulje, ki plešejo. V gozdu so razna drevesa, veliko ptic, razne gozdne živali. Povsod je torej veliko življenja.

Okrog nas pa je še veliko več živih bitij, ki so nevidna. Le v eni žlički prsti je nekaj deset drobnih glist, pa več tisoč drugih nevidnih organizmov in nešteto bakterij. Prst je vsem ponižni gostitelj.

Zato je prav, da se spomnimo: najstarejše ime za prst je humus. Nastalo je iz latinske besede *humilis*. To pomeni 'ponižen'. Da, prst pomaga vsem. Zato je prav, da smo tudi mi do nje ponižni.

Brez plodovite prsti ne bi bilo rastlin. Te pa so najpomembnejše za naše zdravo prehranjevanje. Brez zemlje ne bi bilo cvetočih polj in veličastnih gozdov. Življenje bi bilo precej puščobno.

Zato je treba prst poznati. Le tako ji lahko pomagamo.



Taja Dragičič, 11 let, Osnovna šola Šmihel, Novo mesto



Urban Fratina, 2. razred, Osnovna šola Simona Gregorčiča Kobarid

Vendar pa prst tudi zboleva. In odmira. Prst je živa, če so v njej živi organizmi. Nam vidni in nevidni. K zdravju in plodovitosti prsti pripomorejo na različne načine. Najboljši skrbnik prsti je deževnik. Z gibanjem skozi deževnik nenehno izloča sluz. S sluzjo utrjuje svoje hodnike, ki postanejo zračniki. Razen tega vsebujejo izločki deževnika sestavine, ki so dragocena hrana prsti. Deževniki tako obnavljajo prst in jo pretvarjajo v najboljši humus. Tudi odpadlo listje deževniki spretno spravijo v prst. Tako zagotovijo hrano zase in za prst.

Tudi mravlje so človekov zaveznik pri ohranjanju plodovite prsti. Zato je dobro, da ne škodujemo deževniku, mravlji in številnim drugim prebivalcem tega naravnega doma.

Nekateri ljudje ne poznajo dovolj življenja narave. Da dobi več žita, človek čezmerno pognoji njivo. In dobi nekaj več žita, toda uniči veliko deževnikov in drugih nevidnih obdelovalcev njive. Prst zboleva in hitreje odmira, pridelek je manj zdrav.

V naravi je vse povezano. Kdo bi si mislil, da na pridelek paradižnika lahko vpliva muc. Pa lahko! Če na nek vrt ne prihaja maček, bo več miši. Te pa uničujejo gnezda čmrljev, ki oprahujejo cvetove paradižnikov. Če se med paradižniki pogosto sprehodi maček, bo manj miši in več čmrljev. To pomeni več paradižnikov.

Ko na plodni prsti zgradimo hišo, tovarno ali cesto, zmanjšujemo površino za koristne pridelke. Hkrati pa škodujemo prebivalcem prsti v ožjem okolju. In manj bo žita, zelenjave in sadja. Zato je dobro, da tovarne gradimo na zemlji, ki je manj plodovita. Ko gradimo hišo, se spomnimo na lastovko. Ne gradimo več velikih hiš. Dovolj je ena, da je le udobna in lepa.

Koristno je spoznati pravila narave. Tako bomo ohranjali prst in njene koristne prebivalce. Ustvarili bomo možnost za zdravo življenje. In uživanje v lepoti narave.



Lev An Juras, 1. razred, Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki

Živali

Za zdaj vemo, da je edino naš planet Zemlja skupni dom živega sveta.

Celoten živi svet – živali, rastline in glive – ima veliko skupnega. Vsi smo zgrajeni iz drobnih celic. Osnovna kemična snov je tudi ista: voda, anorganske soli, ogljikovi hidrati, maščobe, beljakovine. Tudi osnovne življenjske potrebe so iste: potrebujemo hrano, zrak, vodo. Vsi rastemo in se razmnožujemo.

Seveda je tudi nekaj razlik. Rastline se večinoma ne gibajo. Večina živalskih vrst se giblje. Nekatere potrebujejo veliko življenjskega prostora. Večinoma skrbijo za odraščanje potomcev, pri rastlinah ni te potrebe. Način prehranjevanja in gibanje živalskih vrst sta vplivala na obliko telesa, obnašanje, pa tudi spreminjanje telesa in karakterja. Pri rastlinah je manj spreminjanja.

Zemlja je dom za približno milijon in pol živalskih vrst. Žal jih je približno toliko tudi izumrlo. Rastlinskih vrst je okrog 40 000, včasih jih je bilo veliko več. O rastlinah smo že nekaj povedali in še bomo. Zdaj pa še nekaj besed o živalih.



Katarina Majer, 5 let, Vrtec Studenci Maribor

Živali so povsod. V naši bližini in v divjini. Nekatere spoznamo že v zgodnjem otroštvu. Predvsem so to hišni ljubljenci – muc in kuža. Na podeželju poznajo otroci tudi ovce, krave, konje, prašiče, kokoši in druge domače živali. Že na hišnem dvorišču, vrtu ali v mestnem parku lahko opazujemo razne ptice in žuželke. Srečamo tudi ježka, voluharja, miško. Morda celo veвериčko. Lahko nas preseneti pikapolonica, ki, pravijo, napoveduje srečen dogodek. Po dežju bomo opazili polžke, pa vsepovsod



Lara Sabotin, 6 let, Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona

deževnike. Na cvetni livadi nas bodo obletavale čebele, vsenaokrog pa plesali barviti metulji. Lahko se zgodi, da metulj ali pikapolonica prileti na našo ramo. Za trenutek počije in odleti naprej. Če pogledamo na tla, bomo vedno opazili kakšno mravljo. Na toplem kamnu se pogosto sončnim žarkom nastavljajo kače in kuščarji. Sprehajajoč po gozdu, bomo kdaj pa kdaj od daleč opazili plašno srno, zajca, gamsa, divjega prašiča, jelena, z veliko sreče še šakala, jazbeca, kuno, lisico, volka, risa ali medveda. Ob reki ali jezeru lahko opazujemo pomirjajoče plavalne večine raznih rib. V topli Afriki bi srečali velike živali – slone, žirafe, nosoroge, leve, leoparda, antilope. Pa seveda opice. Na mrzlem severu bi spoznali severne medvede in tjulnje.

Okrog nas so tudi številne vrste, ki so nevidne. Med vidnimi so nekatere manj poznane, ker so plašne in se skrivajo. Vse pa so del živega organizma, ki mu rečemo narava. In ta organizem je zdrav, če so zdravi vsi deli. Če vsi opravljajo svoje naloge. Tako kot je človek zdrav, če so zdravi vsi deli telesa. Zato skrbimo, da je zdravo naše srce, glava, trebuh, roke, noge ... Kajti če zboli en del našega telesa, je slabo tudi za druge dele. Brez nekaterih sploh ne bi mogli živeti. Podobno je z organizmom, ki mu rečemo narava. Če zbolijo rastline, to prizadene tudi živali in človeka. In nasprotno – bolezen nekaterih živalskih vrst bi resno ogrozila življenje številnih rastlin, pa tudi človeka.

Nekatere koristi živali so vsem dobro znane. Vsi vemo, da nam krava daje mleko, kokoš jajca, da nam čebela pripravlja med. Vemo, da konj pomaga pri opravljanju težaških del. Kuža čuva naše posestvo. Muca preganja miške iz naših shramb.

Manj pa je znano, da kuža in muc pomagata otroku, da pravilno razume življenje. Zato vzgojitelji in zdravniki svetujejo, naj otrok odrašča ob živalih. Druženje z živalmi deluje pomirjajoče tudi na odrasle. Še pri zdravljenju nekaterih bolezni priporočajo zdravniki druženje z živalmi.



Ota Leben, 8 let, Osnovna šola bratov Polančičev Maribor

Manj znano je, kako koristne so čebele. Med cvetočimi rastlinami prenašajo cvetni prah. Če tega ne bi storile, bi umrle jablane, hruške, breskve in številne cvetlice na travniku. Ko bi umrle te rastline, pa bi bili vsi ogroženi.

Za življenje vseh je pomemben tudi deževnik. Brez njega ne bi bilo plodovite prsti in zdrave rastlinske hrane.



Katarina Grajžl Lipuš, 10 let, Osnovna šola Pohorskega bataljona Oplotnica

V naravi je vse povezano. Če je nekemu delu narave slabo, drugemu ne more biti lepo. Če želimo, da nam bo lepo, moramo poskrbeti, da bo lepo tudi živalim in drugim delom narave. Tako kot nam narava omogoča zdravo življenje in prijetno počutje, lahko mi prispevamo, da bo v naravi vse lepo. Zato je treba spoznavati živali. Tako spoznavamo skrivnosti življenja. Izvedeti, zakaj kuža maha z repkom ali zakaj slavček do onemoglosti prepeva, je veliko več kot zaslužiti veliko denarja ali si zagotoviti všečke z oglašanjem na družbenih omrežjih.

Zase bomo največ naredili s preživljanjem časa v naravi. S spoznavanjem živali in povezanosti žive narave. Z ugotovitvijo, da ima narava srce.

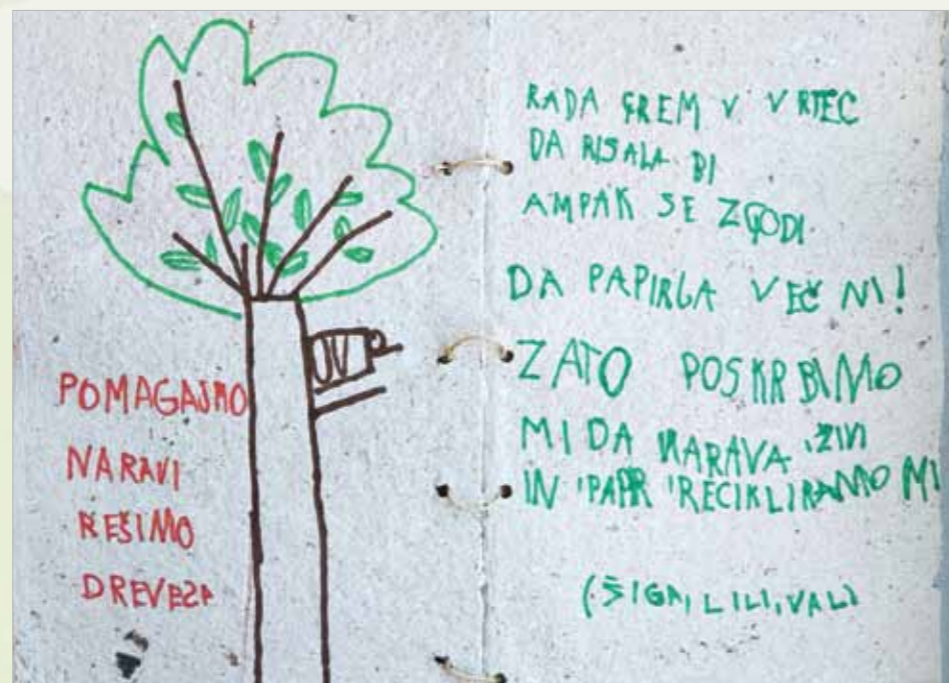
Gozd

Gozdni svet je posebej zanimiv. Je resničen – vidimo drevesa, mah, glive, različne živali ... Je tudi skrivnosten. V gozdu slišimo razne zvoke, ne vidimo pa, kdo jih oddaja. Opazimo spremembe, ne vemo pa, kdo jih povzroča. Zato svet gozda poživlja našo domišljijo.

V gozdu živijo tudi živali, ki so zelo plašne in se pred nami skrivajo. Ne vidimo niti tistih, ki živijo v drevesu. Tistih, ki živijo v tleh in jih ne moremo videti, je nešteto. Nekatere povzročajo spremembe na površju, ki jih opazimo. Še največ je našemu očesu nevidnih drobnih organizmov.

Narava je urejena tako, da se med rastlinami in živalmi ohranja ravnovesje. Po naravni poti ne more ena vrsta izriniti iz življenja druge. Neravnovesje žal povzroča človek.

Gozdovi vplivajo na ožje in širše okolje. Koristi so številne. Že pogled na gozd od daleč je blagodejen – zelena barva nas pomirja. Ko stopimo v gozd, se najdemo v drugem svetu. V svetu tihote ali drugačnega oglašanja. V svetu visokih dreves, ki se z oblaki objemajo, in drobnih cvetov redko videne lepote. Najdemo se na plesišču sončnih žarkov ob spremljavi gorskega potoka.



Skupinski izdelek, 5-6 let, Vrtec Ivana Glinška Maribor



Naja Požarnik, 12 let, Osnovna šola Rada Robiča Limbuš

V gozdu začutimo, da lažje dihamo. Gozd odstranjuje iz zraka ogljikov dioksid, ki nastaja pri dihanju in gorenju, ter druge škodljive snovi. Hkrati pa drevesa izločajo velike količine kisika, ki je nujno potreben za življenje, in številne dišeče snovi. Lahko rečemo, da je sprehod po gozdu kisikova prha. Ta prha vsebuje tudi snov, ki jo izločajo rdeči bor in drugi iglavci, za naša dihalna je zelo blagodejna in koristna.

Poznavalci pravijo, da s sprehodi po gozdu znižamo krvni tlak, omilimo stresno stanje, okrepiamo stanje srčno-žilnega sistema, znižamo krvni sladkor, izostrimo pozornost in



Zoe Dawn Detwerler, 12 let, Osnovna šola Franca Rozmana - Staneta Maribor

spomin, omilimo depresijo, zvišamo bolečinski prag, zagotovimo si dober spanec in okrepimo odpornost organizma. Gozdna prha ima tudi preventivne protirakave učinke. Med vzroki za nastanek raka je namreč pomanjkanje kisika v tkivih.

Pozorni opazovalci gozda so spoznali še nek koristen nauk. Narava ne umira. Navidezno mrtva lesna masa le prehaja v novo življenje. Iz nje hitro poganjajo drevesne mladice. In mlado drevesce čaka v senci, da mu

odmrli orjak zraven zagotovi prostor pod soncem. Tako se življenjska energija obnavlja – odmrli deli gozda vstopajo v novo življenje.

Zaradi številnih skrivnosti je gozd od nekaj spodbujal človeško domišljijo. Posebej v daljni preteklosti. Naši predniki so verjeli, da v gozdu bivajo razne prikazni, škratje, večče, vile, duhovi, strahovi in podobno. Zato imamo veliko pravljичnih knjig, v katerih nastopajo gozdni junaki. Resnični in izmišljeni.

Človek je v gozdu od nekaj iskal tudi hrano za preživetje. Lovil je živali ali nabiral gozdne sadeže. V novejšem času je gozd opazen vir zaslužka. Lastniki gozdov prodajajo les ali razne izdelke iz lesa.

Ob denarju so po navadi tudi neželeni pojavi. Da zaslužijo več denarja, nekateri lastniki posekajo preveč dreves. Iz več razlogov to ni dobro. Zato je v našem času čedalje več ozaveščanja o pomenu ohranjanja gozdnega sveta. Za dobro človeka in drugih živih bitij. Spomnimo se le, kaj je Sim Lolness, oče velikega drevesnega poznavalca, zaupal svojemu sinu: »Poglej naše drevo. Poglej, kako je lepo. V tako lepem svetu moraš hoditi po prstih. Drevo je občutljivo. Vsak naš korak lahko zatrese svet.«

Človekove razvade in narava

Če pridemo peš na vrh hriba, smo naredili marsikaj dobrega zase in nikogar nismo motili. Če pridemo z avtom, je drugače. Nismo doživeli lepote sprehoda, okolje smo nekoliko onesnažili in prestrašili številne živali.

To ne pomeni, da avta ne potrebujemo. Če imamo službo v drugem kraju, potrebujemo avto. Če je treba hitro priti do zdravnika, je avto koristen.

Tudi če se sprehodimo do trgovine ali do knjižnice, ki sta v bližini, je za nas dobro. Za nikogar pa ni škodljivo. Promet namreč povzroča veliko škodljivih plinov. To pa je vzrok za splošno segrevanje, ki je čedalje hujše. Zato že odmirajo nekatere rastline, ogroženih je vedno več živali. Vsemu pomagamo, če kratke razdalje prehodimo ali prekolesarimo. Če smo pozorni do okolja, kot je narava do nas, je življenje prav lepo.



Isabella Grace Bordon, 9 let, Osnovna šola Ludvika Pliberška Maribor



Jana Čoh, Kristina Gosnik, Tina Ošlak, Gašper Mlakar,
3. razred, Osnovna šola Pohorskega bataljona Oplotnica

Res je, streho nad glavo vsi potrebujemo. Ne potrebujemo pa ene hiše v mestu, druge v hribih, pa še na morju. Vsaka hiša obremenjuje naravo. Nekaj dni v času dopusta lahko preživimo v planinski koči ali hotelu na morju.

Res je tudi, da moramo pomivati posodo. Za to uporabljamo razne kemične izdelke, ki vsebujejo tudi škodljive snovi. Če se tega zavedamo, jih bomo uporabljali manj.

Tudi lase umivamo – lepo je, da smo čisti, urejeni. S tem, da jih barvamo in uporabljamo lak, nismo nič lepši. A lak in barve veliko prispevajo k onesnaževanju okolja.

Še več zmede je pri oblačenju. Tisti, ki izdelujejo in prodajajo oblačila, jih želijo prodati čim več. Več, kot jih potrebujemo. Zato vsakih šest mesecev rečejo, da so v modi neka druga oblačila. In številni kupujejo nova oblačila, čeprav imajo v omari vse, kar potrebujejo. Zgodi se, da kupijo slabše in manj lepo od tistega, kar že imajo. Le zato, ker v sodobnih medijih pravijo, da je to v modi.

Zaradi mode veliko uporabnih oblačil konča na smetišču. To je hudo breme za naravo. Za izdelavo le enih kavbojk porabi proizvajalec enajst kubičnih metrov vode. To je ogromno – toliko porabi povprečna družina v Evropi za ves mesec.

Zaradi mode veliko ljudi nepotrebno zapravlja. Ko so časopisi objavili, da je v modi pakirana voda, so mnogi začeli kupovati vodo v plastenkah. Čeprav imajo možnost piti

iz pipe svežo, bogato s kisikom. S pakiranjem vode nastaja še veliko odpadne plastične embalaže, ki hudo obremenjuje okolje.

Tudi nekatere oblike zabave, ki so v modi, škodujejo naravi. Rastlinam in živalim posebej škodujejo motokrosi, safari, ognjemeti, petarde, igra umetne svetlobe in tako naprej. Za golf porabljamo ogromno vode. Običajno igrišče za golf spiše vsak dan približno toliko vode, kot je porabi kraj z 8000 prebivalci. Če pa bi se človek toliko časa, kot ga preživi na igrišču za golf, sprehajal po gozdu, bi zase naredil veliko več.



Kalina Blagojević, 13 let, Doživljajsko igrišče



Luka Strajnar, 3. razred, Osnovna šola Trzin

Hkrati bi z vsakim takim ravnanjem prihranil več tisoč litrov vode. Zato je dobro prisluhni naravi in pravilno razumeti potrebe.

Nek modri mož (antični modrec Cicero) je pred dvema tisočletjema povedal: »Kaj je še tako neumno, kakor veseliti se ničvrednih stvari – časti, slave, obleke in telesne lepote!«

To je zelo pomembno sporočilo modrega človeka. Zmaga v športu ali na lepotnem tekmovanju, draga modna obleka ali priljubljenost – vse to hitro mine. Srečno življenje nam lahko zagotovi le spoznanje, da počnemo dobro. Da smo koristni sebi, drugim ljudem in naravi.

Življenje v sozvočju z naravo

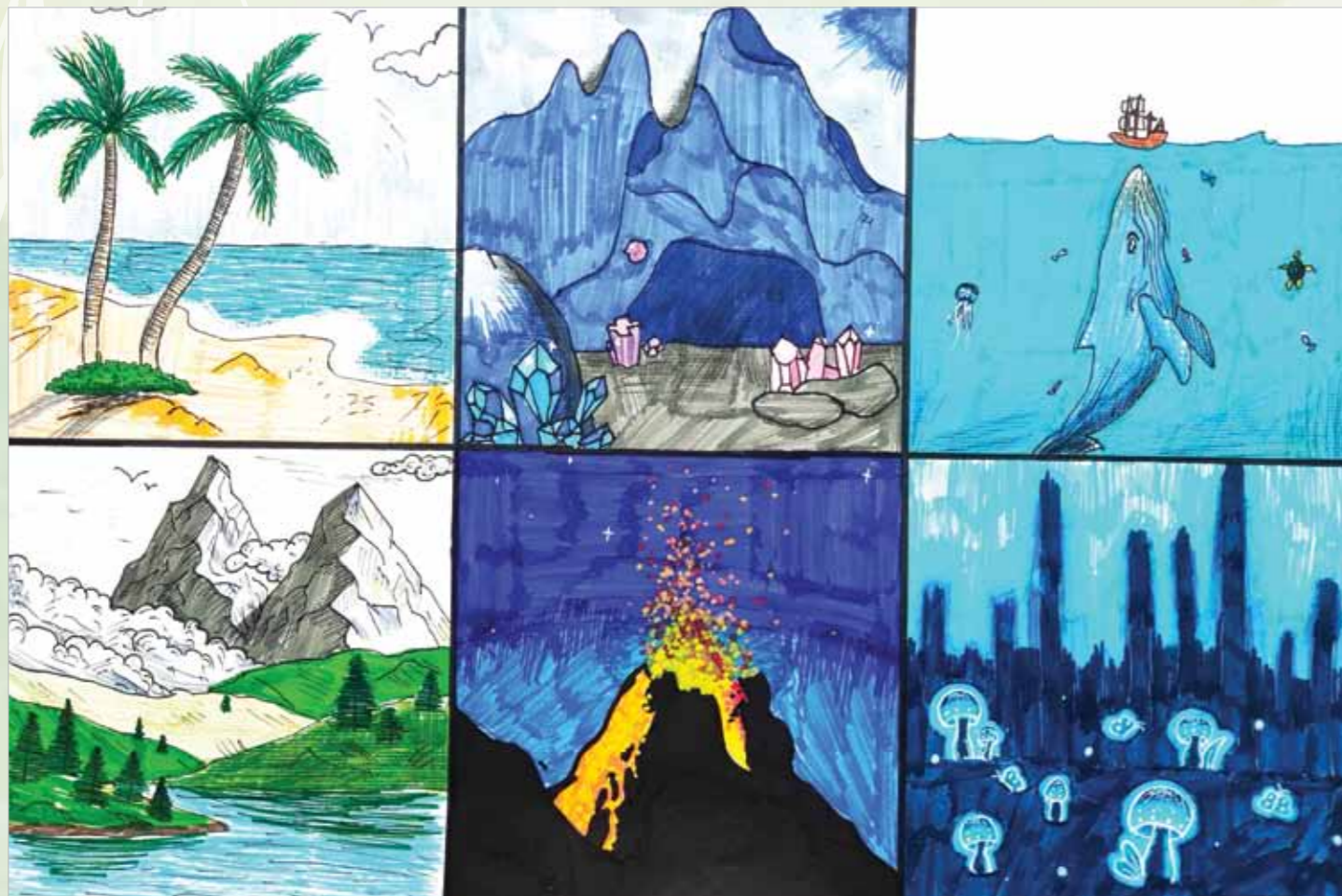
Če želimo zgraditi hišo, je treba posekati nekaj dreves. Tudi zaradi priljubljene knjige smo posekali nekaj dreves. Pa zaradi gradnje ceste in letališča, tovarne in dirkališča.

Če v letu posekamo več dreves, kot jih zraste, bo gozda čedalje manj. To pomeni manj kisika, manj živalskih vrst, gradbenega materiala, goriva. In več plazov, poplav, hude vročine.

V naravi se vse obnavlja. Če vemo, kako narava deluje, in to spoštujemo, ni težav. Če posekamo toliko dreves, kolikor jih zraste, se bomo še naprej ponosno sprehajali po gozdu. In zdravo živeli. Zraste pa jih toliko, da lahko zgradimo eno hišo, cesto,



Evelin Jurančič, 5 let, Vrtec Studenci Maribor



Karolina Petrushev, 8. razred, Osnovna šola borcev za severno mejo Maribor

ki je potrebna, tovarno, ki bo koristna, nujno letališče. In da lahko natisnemo knjigo o Malem princu, Tobiju Lolnessu in druge, ki nam pomagajo, da bolje razumemo življenje.

Če zgradimo dirkališča, je lahko manj nesreč. Če ne gradimo več hiš zase, je več časa za planinarjenje. Če ne tiskamo škodljivih knjig in časopisov, je več časa za branje dobrih knjig. Pa še k zdravju narave pripomoremo.

Tako je z vsemi deli narave. Če bi vodo uporabljali za resnične potrebe, hudih težav ne bi bilo. Če bi človeštvo lovilo ribe, spoštujoč njihov prirastek, jih našim potomcem ne



Aida Denjo, 10 let, Osnovna šola Angela Besednjaka Maribor



Učenci 5. razreda, Osnovna šola Pohorskega bataljona Oplotnica

bi zmanjkalo. Zato je treba spoznavati naravo. Tako bomo razumeli, da iz narave ne moremo vzeti več, kot narava lahko obnovi.

To, kar nam narava zagotavlja sproti, je pravzaprav dovolj, da vsi lepo živimo. Le treba je pravilno ravnati. Nihče resnično ne potrebuje odtekanja vode iz pipe ves čas, kadar si umivamo zobe. Če bi to spoštovali, bi si vsi na svetu lahko umivali zobe. Tudi z drobnimi – na videz drobnimi – rečmi v vsakdanjem ravnanju vseh prispevamo k lepšemu svetu. Ugašanje luči, varčevanje z vodo, ločevanje odpadkov, pogostejša uporaba koles, spoštljiv odnos do dobrin, zaradi katerih je bilo porabljenih veliko surovin in energije – je le nekaj vsakdanje koristnega in spodbudnega ravnanja.

Narava opravlja svoje naloge – opravimo tudi mi svoje!

Samostojno spoznavanje narave - učna navodila

Ta knjiga pomaga mlademu bralcu, da nadaljuje spoznavanje živalskega in rastlinskega sveta. V eni knjigi pa ni mogoče povedati vsega. In v tej knjigi je povedano le nekaj o naravi, ki nas obdaja. Največ imamo od tega, kar ugotovimo sami. Seveda s pomočjo poznavalcev. Zato smo v nadaljevanju zapisali tudi nekaj spodbud mladim bralcem za samostojno spoznavanje narave, predvsem pa – za spoznavanje prepletanja človeka in narave.

Zagotovo ta učna navodila niso edini način za samostojno spoznavanje živalskega in rastlinskega sveta. Poti je nešteto, zares nešteto. Pomembno je, da spoznavamo naravo. Kajti svet je ustvarjen kot celota. In mi – človeška vrsta – lahko preživimo le, če živi narava. Pa še: pogosto smo zmedeni in ne vemo, kaj je prav. Narava pa nam lahko pomaga – le pogledati je treba, kako živijo živali in rastline. In hitro ugotovimo, da ima narava srce. To pa je zagotovilo, da je vsem bivačim na našem planetu lahko lepo.

Učna navodila pripravili: Irena Tarkuš Trikič, prof. biologije in kemije, ter Natalija Augustinovič, prof. defektologije, Osnovna šola borcev za severno mejo Maribor



Ekologija

Sprehodimo se v gozd! Gozdna pot nas je pripeljala do skupine dreves, ki vevericam dajejo hrano. Ustavimo se in preberimo kaj o življenju v gozdu. Uporabimo pripomočke – termometer, večjo prozorno posodo, lopatko, lupo in knjigo o živalih pod zemljo. S termometrom izmerimo temperaturo okolice in temperaturo prsti deset in dvajset centimetrov globoko. Ocenimo vlažnost okolice in prsti. Z lopatko dajemo previdno v prozorno posodo za pet centimetrov prsti. Opazujemo, kaj je v prsti (deževniki, pajki ...). Če živali ne poznamo, si pomagamo s knjigo. Pri opazovanju si pomagamo z lupo.

Nato se malo razmigamo. Trikrat globoko vdihnemo, naredimo deset poskokov in deset priklonov. Potem se odpravimo domov. S seboj odnesemo vzorec prsti z živalmi, ki smo jih opazovali. Če imamo doma mikroskop, opazujemo zelo majhne živali, ki so v prsti iz gozda, še pod mikroskopom. Ugotovimo, katere vrste živali lahko živijo v gozdu. Ali bi vse te živali lahko opazovali tudi v tropskem deževnem gozdu? Premislimo, zakaj je tako, kot je.

Tisti, ki radi rišejo, naj narišejo veliko drevo, pod njim in na njem pa čim več živali, ki živijo v gozdu. Zanimivo in poučno bo.

Živalski in rastlinski svet

Obiščimo vrtiček! Spomnimo se, katere rastline in živali smo doslej videli na vrtu. Zakaj je za vsa živa bitja vrt pomemben življenjski prostor? Prav nam bodo prišli lupa, fotoaparati, majhne grabljice, knjiga o vrtnih rastlinah in živalih, brezčrtni listi ali zvezek, barvice, ravnilo in morda tudi manjše cedilo.

Ogledamo si rastline, ki rastejo tukaj, in ugotovimo, ali jih poznamo. Premislimo, ali vse te rastline lahko jemo. Ali so katere tudi vsiljivke?

Rastline natančno opazujemo – njihovo barvo, velikost, obliko listov, morebitnih cvetov ... Med opazovanjem bomo prav gotovo opazili tudi živali. Vzamemo si čas in opazujemo tudi živali. Narišemo najbolj zanimive. Pri risanju smo pozorni na to, ali smo pravilno narisali število nožic, tipalnic, kril ... Pri tem premišljujemo, kaj živali počnejo na vrtu.

Dobro je, da se na vrt vračamo več dni in natančno opazujemo, kaj se dogaja z rastlinami in živalmi. Vsakič natančno izmerimo rastline in podatke sproti vpisujemo v zvezek. Po štirinajstih dneh primerjamo podatke o posamezni rastlini. Zakaj so podatki drugačni? Kaj se dogaja z rastlinami? Ker imamo s seboj tudi fotoaparati, se potrudimo in naredimo posnetke živali in rastlin, ki so nam posebej zanimive. Pri fotografiranju živali smo potrpežljivi. Včasih moramo čakati nekaj časa, da se umirijo, sedejo na vidno mesto ...

Zakaj pa potrebujemo grabljice? Z njimi lahko zmečamo prst okrog rastlin (pazimo, da pri tem ne poškodujemo korenin).

Vrtno prst presejemo. Na cedilu bo zagotovo ostala kakšna vrtna živalca. Opazujemo jo. Če je ne poznamo, jo fotografiramo, doma pa poiščemo njeno

ime na spletu ali v literaturi. Če bo živalca bolj pri miru, jo opazujemo tudi z lupo. Ugotovili bomo, da vseh telesnih delov morda s prostim očesom ne vidimo.

Če razmišljamo o vrtu proti koncu zime, lahko preberemo, kako lahko sami pripravimo rastlinice iz semen in jih v toplih dneh presadimo v topla vrtna tla.

Človekove potrebe in narava

Prva dejavnost

Izdelamo bivališče, kjerkoli. Pogoj je le, da je v bližini dovolj materiala za izdelavo bivališča za živali ali celo človeka. Pred tem si pogledamo, kakšna bivališča imajo različne živali v gozdu, na travniku, okrog hiš ... Pripomočke za izdelavo bivališča poiščemo v naravi. Bivališče naj bo dovolj veliko in varno (da se prebivalec ne poškoduje). Pri delu nam lahko pomagajo družinski člani, prijatelji ...

Tudi v bivališču je treba poskrbeti za zdravje. Živeti sproščeno, kot to počnejo živali. Obujati spomine na lepoto druženja s prijatelji, z naravo, osebami, ki so nam všeč ...

Druga dejavnost

V stanju sproščenosti izdelamo gnezdo za ptičke. Naredimo ga iz materialov, ki jih uporabi ptička – iz drobnih vejic, listja, travic, ostankov dlak drugih živali ... Pri tem premislimo, kdo pravilneje gradi hiško – ptička ali človek.

Tretja dejavnost

Če se nam ne mudi domov, se sprehodimo in poiščemo sledi živali – njihove stopinje, ostanke dlake, hrane ... Razmislimo, katere živali živijo v tem gozdu, kje so si poiskale ali zgradile dom, s čim se hranijo in podobno.

Četrta dejavnost

Če nas je v gozdu več, se igramo pantomimo. Pri tem ugotavljamo, katero žival želi prikazati oseba, ki se trudi, da bi s kretnjami oponašala gibanje, zgradbo neke gozdne živali.

Zrak

Vonj v gozdu je poseben. Včasih je zelo jasen, kdaj pa kdaj se spreminja z vsakim korakom, ki ga naredimo. Neredko nas pomiri, a kdaj tudi poživi.

Tokrat se postavimo pod izbrano drevo in razmislimo, kje v rastlini se pretakajo sokovi in zdravilne snovi. Če česarkoli od omenjenega ne poznamo ali ne razumemo, poiščemo na spletu ali v literaturi. Razmislimo tudi, ali je vonj zraka v gozdu drugačen od vonja v mestu.

V gozd prinesemo košček tkanine, tri lesene kvadratke ali tri lesene kuhalnice ter tri posodice, v katerih bomo mečkali sveže liste oziroma iglice. Za mečkanje listov bomo v gozdu poiskali primerno velike kamne. Poiščemo dvajset listov različnih rastlin, lahko tudi enako količino iglic. Izberemo čim bolj različne rastline. V vsaki posodici stiskamo listje iste rastline. Košček tkanine ali lesa premažemo s preostankom stisnjenih listov. Vsako tkanino in kuhalnico z zaprtimi očmi povohamo. Razmišljamo, ali so vonji podobni ali različni. Nas posamezni vonji na kaj spomnijo? Doma lahko poskus ponovimo s sadeži in začimbami, ki jih imamo.

Ali poznamo pojem fotosinteza? Je zelo pomemben proces, brez katerega v današnjih razmerah ne bi bilo življenja. Pojdimo v knjižnico in poiščimo literaturo. Ko bomo v njej našli odgovor na to vprašanje, razmislimo, kaj se zgodi s srčnim utripom in dihanjem, če se s prijatelji lovimo po travniku. Poskusimo odgovoriti na vprašanje, zakaj.

Voda

Prva dejavnost

Danes nas bo pot pripeljala do ribnika. Razmislimo, kaj o ribniku že vemo. S seboj vzamemo daljnogled in zvezek s pisalom. Ob ribniku si izberemo najljubšo varno točko in približno deset minut natančno opazujemo rastline in živali v in ob ribniku. So te živali in rastline podobne rastlinam in živalim na travniku ali v gozdu? Razmislimo, zakaj smo odgovorili tako, kot smo. Potem zapremo oči in približno pet minut poslušamo zvoke ob ribniku. Razmišljamo, od kod prihajajo ti zvoki – so od kakšnih živali (če so, od katerih), posledica vetra, hoje ljudi ...?

V ribniku smo prav gotovo opazili kar nekaj različnih živali. Zakaj lahko živijo v vodi? Razmislimo. Ali bi lahko psi in mačke preživel v tem ribniku? Premislimo.

Zdaj pa vzemimo v roke daljnogled in opazujmo ptice. Ne bodimo nestrpni, naj se nam ne mudi. Ob opazovanju si poskusimo zapomniti čim več podrobnosti o ptici, da bomo lahko doma preverili, katero vrsto ptice smo opazovali. Če imamo s seboj zvezek in pisalo, si čim več podatkov o ptici zapišemo v zvezek. Če imamo možnost, se sprehodimo do ribnika večkrat na mesec vse leto. Po enem letu lahko iz zapiskov sklepamo, katere ptice so stalnice in katere selivke na tem območju.

Druga dejavnost

Voda je nujno potrebna za preživetje vseh živih bitij. Je snov, ki ima različne lastnosti. Ena je, da nekatere snovi na njej plavajo, druge pa potonejo.

Pri tej aktivnosti bomo potrebovali večjo posodo, vodo in različne predmete – kos lesa, manjši kos papirja, list poljubnega drevesa, lego kocko, plod kostanja, plod bukve, cvet regrata in podobno ter zvezek, v katerega bomo v tabelo vpisali, kateri predmeti plavajo in kateri potonejo. Pripravimo večjo posodo, v katero

nalijemo vodo do polovice. Previdno in počasi položimo vsak predmet posebej na gladino vode in opazujemo, kaj se zgodi.

V zvezek narišemo tabelo, v katero bomo vpisali, katere snovi na vodi plavajo in katere potonejo. Ugotovimo, zakaj ne plavajo vse snovi in zakaj vse snovi ne potonejo. Odgovor lahko poiščemo tudi v literaturi ali na spletu, lahko pa vprašamo starše, učitelje ...

Tretja dejavnost

Poznamo različne vrste vode, ki dajejo dom različnim živim bitjem. Ene so slanege okusa in jim rečemo slane vode, druge so brez okusa in jim rečemo sladke vode. Sprehodimo se k različnim vodnim virom, jih natančno opazujemo, nato pa izdelamo plakat, na katerega napišemo in narišemo primerjavo med različnimi vodnimi viri.

Prst

Narava je dom številnim živalim. Žal jim ljudje na različne načine uničujemo dom. Sprehodimo se na travnik in v gozd in natančno opazujemo črne packe – mesta, kamor so ljudje odvrgli stare aparate, odslužene predmete, smeti in podobno. Te točke fotografiramo in si natančno zapomnimo (ali še bolje zapišemo), kje so.

Doma izdelamo plakat, ki bo natančno predstavil črne packe na opazovanih območjih. Plakat lahko predstavimo tudi v šoli, prijateljem in sorodnikom ter jih seznanimo z nevestnim obnašanjem posameznikov. Pa še za razmislek – ali lahko nepravilno odvrženi odpadki kakorkoli škodujejo prsti, v kateri rastejo rastline, ki zagotavljajo kisik in hrano, živalim in ljudem?

Živali

Opazujemo živali! Sprehodimo se do najbližjega gozda, travnika, morja, jezera in vsaj pol ure opazujemo živali, ki živijo v tem okolju. V zvezek ali na list natančno zapisujemo zunanje lastnosti opazovanih živali – njihovo premikanje, velikost, zunanjo podobo, število delov telesa ... Pri delu nam bodo pomagali zvezek, pisalo in lupa. Če živali poznamo, jih poimenujemo, sicer jih označimo s številkami, črkami ... in jih razporedimo v sistem po njihovih lastnostih, zunanjem videzu ...

Doma delo nadaljujemo z videoposnetki, spletno ali tiskano literaturo. Poiščemo podobne živali še v drugih ekosistemih. Lahko pripravimo plakat – na njem predstavimo podobne živali v posameznih skupinah.

Opazujemo živali – nadaljevanje. Odpravimo se na bližnji travnik. S seboj vzamemo stekleno ploščo, dva ali tri kozarce za vlaganje z luknjičastimi pokrovi, lupo in knjige o živalih na travniku. Poleg tega pa še zvezek in svinčnik, da opazovane živali lahko tudi narišemo. Če imamo možnost, vzamemo s seboj še telefon s fotoaparatom, da posamezne živali fotografiramo. Opazujemo živali, ki živijo na travniku. Posamezne živali damo v steklen kozarec, v katerega smo že prej dali malo trave. Žival natančno opazujemo in jo narišemo v zvezek. Če živali ne poznamo, jo poiščemo v knjigah – morda ugotovimo, za katero žival gre. V nasprotnem primeru žival fotografiramo in doma nadalje raziskujemo.

Preberemo pravo knjigo. Ali poznamo Ezopove basni? Če jih še nismo prebrali, gremo v knjižnico, kjer si lahko to knjigo izposodimo, in jo preberemo. Če smo knjigo že prebrali, jo preberemo ponovno. Ugotovili bomo, da bo spet zabavno prebrati zanimive in poučne zgodbe o živalih.

Gozd

Prva dejavnost

Se spomnimo pesmice Lisička je prav zvita zver? Kaj pomeni, da je zvita? Se zvija s svojim telesom ali ta izraz pomeni kaj drugega? Zakaj pa spada med zveri? Poglejmo sliko lisičke in razmislimo, zakaj spada med zveri. Prav gotovo vemo, da lisičke živijo v gozdu. Vemo pa tudi, da lisice niso edine živali v gozdu. Poiščemo čim več knjig o živalih v gozdu in sestavimo abecedni seznam živali, ki tam živijo. Seznam napišemo v zvezek po vrsti od črke a do črke ž. Ali za vsako črko najdemo gozdno žival?

Druga dejavnost

Ali smo že slišali za besedo bonton? Kaj pomeni? Če ne vemo, povprašamo starejše, še bolje pa bo, če razlago poiščemo v knjigi ali na spletu. Ko bomo poznali pomen besede, na plakat napišemo in narišemo, kako naj se obiskovalci gozda v njem obnašamo. Napišemo, kaj v gozdu lahko počnemo in česa nikakor ne smemo početi. Plakat odnesemo v šolo in se z učitelji dogovorimo, da ga namestimo v šoli bližnjem gozdu, da bodo vsi vedeli, kaj se v gozdu sme početi in česa se ne sme.

Tretja dejavnost

Obisk gozda je vedno znova doživetje. Ob poslušanju ptičjega petja, opazovanju živalskih sledi ali dihanju svežega zraka nam ni nikoli dolgčas. Vse to lahko uživamo še z raznimi aktivnostmi. Ena od teh je nabiranje različnih listov rastlin, ki rastejo v gozdu.

Kaj bi za to dejavnost prišlo prav? Pladenj ali večja škatla, kamor bomo nabirali listje. Počasi se sprehajamo po gozdu in pri tem nabiramo različne liste.

Odlagamo jih na pladenj ali v škatlo. Ko nabereemo veliko listov, vsakega posebej opazujemo in jih razdelimo v večje skupine, glede na rob lista, barvo lista, dlakavost lista, razporejenost žil na listu in podobno.

Doma poiščemo knjige o rastlinah in odgovorimo na vprašanja: Kakšne robove lahko imajo listi? Ali so listi vedno samo zeleni? Zakaj jeseni spreminjajo barvo? Kako so lahko razporejene žile v listih?

Zdaj pa je čas, da strnemo misli o sprehodu v gozd. Vzamemo zvezek in napišemo pravljico o živalih, ki v gozdu najdejo hrano, dom, si ustvarijo družino in veselo skačejo po drevesih, se skrivajo v grmovju ...

Človekove razvade in narava

Odpravimo se v svoj najljubši kotiček. Premislimo! Zakaj smo si izbrali ravno ta kraj? Vzemimo si nekaj trenutkov za opazovanje okolice. Kako se ob tem počutimo? Ali smo sproščeni? Kako to doživljamo?

Tokrat bomo raziskovali ravnovesje in ugotovili, kaj pomeni, da je vsega ravno dovolj. Poiščemo od tri do pet centimetrov široko palico, dolgo vsaj deset centimetrov, in različen material, ki ga najdemo v gozdu (kamenčke, želod, kostanj, kostanjevo ježico ...).

Najprej razgibamo svoje možgančke in raziščemo, kako bi lahko naredili gugalnico. Ko si jo naredimo, postavimo različne materiale na tehnico tako, da bo tehničica v ravnovesju. Svoje poskuse lahko tudi narišemo.

Razmislimo: Ali lahko najdemo ravnovesje še kje drugje kot na svoji tehnici? Smo tudi ljudje lahko v ravnovesju? Kako je z nami? Je v našem življenju vsega ravno prav? Česa bi potrebovali več? In česa manj? Kako lahko to zagotovimo?

Ali smo že razmišljali, kaj se zgodi, kadar je česa preveč? Vzemimo si nekaj časa in preverimo. Potrebovali bomo tri sadike rastlin, lahko tudi tri fižolova zrna, ki jih kalimo. Izdelamo si svoj opazovalni vrt in vanj posadimo tri sadike – eno zalivamo preveč, drugo premalo in tretjo ravno prav. Kaj se zgodi? Je tudi v življenju tako? Poiščemo primere iz življenja.

Razmislimo: Kako 'zalivamo' sebe? V kaj želimo zrasti? Ali to, kar zalivamo sedaj, pomaga pri tem, da dosežemo svoj cilj? Katere škodljive stvari pa uporabljamo? Kaj lahko uporabljamo namesto njih?

Življenje v sozvočju z naravo

Ko z nekom živimo v sožitju, to pomeni, da nam je z njim lepo. Da ne počnemo ničesar, kar bi lahko škodovalo drugemu, in da on prav tako pazi na nas kot mi nanj.

Danes se odpravimo v gozd in postanemo gozdni detektiv. S seboj vzamemo tudi kakšno biorazgradljivo ali papirnato vrečko. Zakaj jo potrebujemo? Kmalu bo jasno.

Z budnim očesom detektiva opazujemo gozd. Ali smo ljudje naredili gozdu kaj slabega? Ali smo kje odvrgli stvari, ki jih gozd ne potrebuje? Ali opazimo kje kakšne smeti? Seveda so. Poberemo jih in damo v vrečko. Za vsako najdbo si prisvojimo zlato točko. Koliko točk smo nabrali? In še pomembneje, koliko zlatih točk smo zbrali gozdu, ki smo mu pomagali, da bo ponovno čist? Ker smo pomagali gozdu, pomislimo, kako gozd pomaga nam. Med opazovanjem poskusimo najti vsaj pet stvari, ki nam jih daje gozd.

Sprostimo se. Globoko vdihnemo in v sebi štejemo do pet, nato zrak zadržimo v svojih pljučih in ga ob štetju do pet ponovno izpustimo. To nekajkrat ponovimo. Ja, prav imamo, v gozdu je čist zrak. Gozd je tudi prostor za gibanje. Stečemo deset dreves daleč. Poiščemo prevrnjeno deblo, štor, kamen, ki ga lahko preskočimo. Pogled dvignemo v drevesne krošnje. Z rokami naredimo daljnogled in opazujemo, kako se prelivajo barve listov. Ali čutimo spokojnost? Lahko to doma narišemo?

Gozd nam zagotavlja prostor za sprostitev, za ustvarjanje.

Zdaj pa poiščemo najdebelejše drevo, ki ga s prijatelji lahko objamemo. Pobožamo deblo. Kakšno je? Iz česa je drevo? In iz česa je naša miza, na kateri rišemo? Iz česa je naša postelja, omara, iz česa so barvice? Tako je. Iz lesa. Gozd nam daje tudi les.